

РОМАНЪТ НА ДОБРИ БОЖИЛОВ „ДЕВЕТИ“: ДВЕТЕ

ВЕРСИИ

Ивона Въртелкова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

DOBRI BOZHILOV'S *THE NINTH*: THE TWO VERSIONS

Ivona Vartelkova

Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

ivonavartelkova@abv.bg

„ – Ти си предател, а аз съм патриот...“. С този откъс Добри Божилов започва романа си, но, струва ми се, поставя и началото на едно различно схващане, отнасящо се към последиците от събитията на 9 септември 1944 г. за българското общество. Бих казала, че това е един от фундаменталните въпроси, вплътени в текста, който породи размисли у присъстващите по време на представянето на книгата, а следователно по-късно стана и централна дискуссионна тема. Събитието по случайност или не се състоя точно на 9 септември 2021 г. по време на тазгодишната Алея на книгата, проведена в гр. София.

В рамките на събитието авторът насочи вниманието на присъстващите към концепцията за романа, истинността и фикцията налични в него, които станаха обект на динамичен разговор. Добри Божилов започна представянето на романа си „Девети“ с темата, свързана със социализма, който е помогнал на едни социални групи да се развиват, а други е потиснал. В някакъв смисъл книгата поставя началото и на позитивното говорене за социализма, а не единствено на негативното. Писателят сподели мнението си, че по-скоро хората, които са живели по това време, могат да дават оценката си за него. Представянето на романа продължи с обрисувването на двама от водещите герои – единият е представител на обикновените хора, чийто живот социализмът е променил, а другият персонаж е този на автора, появяващ се във финала като малко дете, разпитващо останалите герои, за да очертае и удостовери реалните елементи, налични в романа.

По-късно писателят Добри Божилов изложи виждането си относно последствията от края на социализма, очертани в романа, както и прогнозите на героите му, които са до голяма степен правилни. Пример, показващ казаното по-горе, е репликата на значещата фигура от

романа дядо Добри, която гласи: „Ние добре живяхме през социализма, ама ако се върне капитализмът, ще плачете...“. Тя ясно кореспондира с предсказването на бъдещето.

Авторът чрез романа си показва как едни доскорошни врагове биха могли да живеят заедно. Това безспорно препраща към централния фокус на книгата, свързан с опита за съчетаване на противоположни мнения. Любопитна подробност от срещата с писателя Добри Божилов беше, че той носеше със себе си шапка, която е била на прототип на герой в романа му. Тоест той е бил реално съществуваща фигура, озовала се в редовете на българската народна армия, а в последствие станала убеден комунист.

По време на разговора бе изложена и една друга основна тематична линия, отнасяща се към труда, положен през социализма, а и към народната милиция, която очертава времето несъмнено като смутно и кърваво. Още със заглавието си романът препраща към онази дата, след която настъпват мащабни промени в българското общество. Този детайл подсказва на читателя какъв всъщност е и замисълът на романа, но, разбира се, тук е редно да се отбележи, че догмите, отнасящи се към ранния социализъм, са разколебани. Интересен факт е, че фигурата на Тодор Живков в произведението е положително натоварена.

В края на представянето на романа „Девети“ се постави въпросът, свързан с жанровата определеност и по-конкретно дали всъщност този текст е исторически и доколко в него има елементи на фикция. Добри Божилов от своя страна каза, че биографичната част е напълно достоверна, като, разбира се, има детайли, които са измислени, но те служат като украшение на текста. Читателите биха могли да се запознаят с цялото представяне на историческия роман „Девети“ на Добри Божилов, като последват връзката в бележката под линия.¹

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=ngcKGLDfxHM>